

SVÁTOST SMÍŘENÍ

Tuto svátost ustanovil Pán Ježíš při prvním setkání s apoštoly po svém zmrtvýchvstání slovy: **„Přijměte Ducha svatého. Komu odpustíte hříchy, tomu jsou odpuštěny, komu je neodpustíte, tomu odpuštěny nejsou.“** (Jan 20,22-23).

NA CESTĚ K OBRÁCENÍ

„Skrze svátosti uvedení do křesťanského života dostává člověk nový Kristův život. Nyní, v tomto životě, jej uchováváme ‚v hliněné nádobě.‘ (2 Kor 4,7)... Jsme ještě ‚ve stanu, v kterém tady na zemi bydlíme, (2 Kor 5,1), který je podroben utrpení, nemoci a smrti. Tento nový život Božího dítěte může být oslaben, ba dokonce ztracen hříchem.

Pán Ježíš Kristus ... chtěl, aby jeho církev pokračovala v síle Ducha svatého ve svém díle spásy a v uzdravování i u svých členů. To je cílem dvou svátostí uzdravování: svátosti pokání a pomazání nemocných.

Ti, kdo přistupují ke svátosti pokání, dostávají od Božího milosrdenství odpuštění urážek, kterých se proti Bohu dopustili, a zároveň se smířují s církví, kterou zranili svými hříchy a která svou láskou, příkladem a modlitbami pracuje na jejich obrácení.“ (KKC 1420-1423)

Svátost smíření je velkým darem Pána Ježíše, ustanovil ji jako plod své oběti na kříži. Je darem Otce, který *„tak miloval svět, že dal svého jediného Syna, aby žádný, kdo v něho věří, nezahynul, ale měl život věčný. ...aby skrze něj byl spasen.“* (Jan 3,16n) Je darem Ducha svatého, který v ní působí.

Pán Ježíš řekl apoštolům: *„Komu hříchy odpustíte, tomu jsou odpuštěny, komu je neodpustíte, tomu odpuštěny nejsou“* (Jan 20,23) Tato moc byla a je předávána právoplatným svěcením nástupcům apoštolů a od nich kněžím. - *„Pouze Bůh odpouští hříchy. Protože Ježíš je Boží Syn, říká o sobě: ‚Syn člověka má moc odpouštět na zemi hříchy‘ (Mk 2,10) a vykonává tuto božskou moc: ‚Odpouštějí se ti hříchy!‘ (Mk 2,5). Ba víc: z moci své božské autority dává tuto moc lidem, aby ji vykonávali jeho jménem.“* (KKC 1441)

Cesta ke svátosti smíření není vždy jednoduchá, přestože je hříšník Bohem očekáván s toužebnou a neskonale milosrdnou láskou jak o tom vyprávěl Pán Ježíš v podobenství o marnotratném synu (viz Lk 15,11-32), kterého otec vyhlížel *„když ještě byl daleko,“* rozběhl se mu naproti, *„objal a políbil ho.“* Dal uspořádat hostinu se slovy: máme proč se veselit a radovat, *„protože tento můj syn byl mrtev, a zase žije, ztratil se, a je nalezen.“* (Lk 15,24)

Proč Bohu na nás tolik záleží? – Když jsme nevděční, lehkomyšlně ztrácíme život milosti... když jsme skončili u odpadků, *„které žrali vepři“* (Lk 15,16) a dohnání svou bídou se odhodlali ke kajícímu návratu? - *„Protože Ježíš za nás prolil všechnu svou Krev.“*

Tento největší čin lásky byl v Božském Srdeci naplánován již před stvořením člověka, protože Boží láska je věčná, nemá počátek ani konec a zůstává neměnná. *„Jsme-li nevěrní, on zůstává věrný, protože nemůže zapřít sám sebe.“* (2 Tim 2,13)

Cesta k svátosti smíření není jednoduchá, když se nedokážeme zřici svého hříchu, své nelásky vůči někomu druhému, svého sobectví nebo své pýchy. To zřeknutí je nutné, protože je nutná lítost a těžko mohu litovat něčeho, v čem bych si zároveň liboval. Potřebuji si dát

předsevzetí s opravdovou snahou o vymanění se ze zlé náklonnosti. Přitom nespoléhat jen na sebe, ale prosit o pomáhající milost.

K mému obrácení by mi měl napomáhat rozum. Kam která cesta vede, jaké plody bych na ní mohl sklízet. Potřebuji rozeznávat po ovoci (- viz *1. úvodní kap. a slova P. Ježíše - Mt 7,16-17, 20*) a správně se orientovat ve vlastním boji dobra se zlem, které bych třeba ani jako zlo nechtěl vidět. Často si mohu přiznat, že ani toho nejsem schopen.

Cesta ke svátosti smíření začíná tam, kde si svůj hřích uvědomujeme jako chybu a rozhodneme se k její nápravě. Vědomí hřichu, o kterém je nutné si s Ježíšem promluvit, často vzbuzuje strach, i když zcela zbytečný, protože Ježíš je Láska. Někdy snad, ale i právě proto přijetí faktu, že jsem ublížil lásce, bolí. Vědomí svého zpronevření se a nehodnosti však může pokračovat dvěma cestami. Jedna, ta správná, působí kající lítost a odevzdání se s touhou po odčinění. Druhá, zcela odlišná, vede k zatvrzelosti a odmítnutí Boží lásky a automaticky tak duše směřuje do pekelných temnot, protože nesnese světlo vyzářující Lásky. Kdo v Boží lásku věří je na cestě ke spáse. „*Kdo nevěří, již je odsouzen. ...Soud pak je v tom, že světlo přišlo na svět, ale lidé si zamilovali více tmu než světlo, protože jejich skutky byly zlé.*“ (*Jan 3,18-19*) – Tak tomu bylo u Jidáše.

Zlo je zdrojem nejrůznějších problémů, jeho následky zasahují i široké okolí. Ve své hrdosti a pýše, někdy i pro zakrytí hřichu, často zakrýváme své trápení se snahou dávat druhým najevo, že jsme v pohodě a „šťastni;“ – přece se neponížíme k pravdě, k pokornému přiznání. - Ač pravda a přiznání osvobozují.

Tíží nás problémy, vina? - Úplně první pomoc může každý z nás nalézt při tichém setrvání před svatostánkem v kostele. Spasitel vidí do našeho života, plného nesprávných věcí a temných myšlenek. A čeká. Kroku rozhodnout se pro „obrácení“, pro Ježíše, jít za ním, předchází krok samotného Ježíše, uvedený v Bibli slovy: „*stojím přede dveřmi a klepu.*“ (*Zj 3,20*) On se svou milostí nám jde vstříc první! – Ježíš čeká. – Právě proto máme možnost, kdokoliv z nás, najít u něj pomoc, když se k němu obrátíme. Vždyť postavit se vědomě před Ježíše, znamená postavit se před toho, kdo mne nejvíc má rád, nejvíc chápe a nejvíc mi může pomoci. On zná můj problém a vidí do mého srdce. Tou první věcí však musí být přiznání: „Potřebuji Tě!“

Hříšník před Ježíšem vidí jasněji svou vinu, ale zároveň poznává i jeho lásku. On přišel na zem, aby byl ukřižován a vzal na sebe mou vinu obsahující každý zlý skutek i mé černé myšlenky, aby hrozným utrpením mne skrze svou smrt a vzkříšení zachránil. Vstal z mrtvých, aby mohl plně vejít do mého života. Proto první, co po zmrtnýchvstání učinil, bylo zmocnění apoštolů a jejich nástupců k odpouštění hříchů v jeho jménu. Abychom i po novém upadnutí měli skrze tuto svátost opět otevřenou cestu do jeho života, s ním mohli, pro jeho obět, ve mši sv. slavit díkůvzdání Otci a v něm měli život věčný.

Cesta otevření Ježíši představuje vypuzení všech zlých myšlenek a jejich nahrazení Ježíšovou láskou. – Chceme to?

Toužíme-li po tom, Ježíš vždy vejde a naše uprášené a temné nitro, naši ubohou duši, učiní něčím nevýslovně krásným a jasným. Je to však na každém z nás – máme svobodnou vůli. Spasitel se nevnučuje, jen klepe, má přání vstoupit. Čeká, řeknu-li: „Potřebuji Tě!“ „Prosím, učin mne takovým, jakým mne chceš mít.“ – To je cesta k plné svobodě (*z otroctví hřichu*) a štěstí.

„Potřebuji, abys ke mně vešel; a ve mně přebýval.“ – Je to však rozhodnutí pro cestu, kterou šel Ježíš – tedy nic lehkého.

Obzvláště potřebujeme Ježíše, když někoho nenávidíme. Sami vůči němu můžeme těžko změnit své myšlenky. Potřebujeme Ježíše, aby naše antipatie s touhou se mstít se změnily v lásku, jako se mění tma ve světlo. Čím temnější je prostor, tím větší je potřeba světla. To platí i pro duši. Čím temnější je hněvem a neláskou, tím více potřebuje světla lásky. Je zapotřebí říci Ježíši pravdu, přiznat stav své duše a říci mu i to „nedokáži nenávidět.“ Tak, jako se sám od sebe nezbavím hříchu, tak se sám, bez boží milosti, z něj nedokáži ani vymanit. Zlé myšlenky v nás udržuje Zlý duch, který je velmi vychytralý. Proto je třeba zřít se všeho, k čemu nabádá a tvrdě ho odmítnout. – Je to první krok k udělení místa Kristu.

Tmu v místnosti se zavřenými okenicemi nepřemůžeme nějakým „kocourkovským“ vyháněním, ale vpuštěním světla otevřením okenic. Podobně tmu v duši přemůžeme otevřením Ježíši, který je „světlo jenž přišlo na svět.“ (Jan 3,9.19) Temnotu v duši nahradí světlo, když poprosíme Ježíše, aby vešel a svou milostí nám pomohl, protože jinak se všechna naše snaha může rovnat počínání kocourkovských – neboli ztrátě času.

I po přečtení těchto řádků si asi někdo řekne: „Nemohu žádat Ježíše, aby vešel, musel bych se smířit a milovat toho, koho nechci. A tak se znovu rozhodne hledat náhražku k uspokojení svého „JÁ.“

Boj na zemi, ten boj v srdcích lidí, je boj s Boží láskou. Bojovat lze proti ní, nebo s ní po boku. První je pošetilé, druhé vítězné. Dar svobodné vůle umožňuje naši volbu a proto i konání zla se lhostejností k Boží lásce.

Abychom dokázali vzdorovat pokušením ke hříchu, potřebujeme poznat Boha – spravedlivého i milosrdného, plného lásky. Je však třeba nejprve ho najít a nejkratší cesta – jak zde uvedeno – je otevřít mu své srdce. Dát mu prostor a nechat si od něj mluvit do života. Odevzdat se mu a věřit, že vzal do rukou všechny mé problémy. Ať jsem v jakékoli situaci, Ježíš o mne stojí, jsem pro něho cenný, váží si mne i přes všechno špatné, čím jsem se pošpinil. Ježíš mne má rád. Jako „Syn člověka přišel, aby hledal a spasil, co zahynulo.“ (Lk 19,10) A místo odsouzení se za nás přimlouvá, abychom s vírou došli ospravedlnění.

V něm je dokonalá láska. V evangeliu čteme: „Nikdo nemá větší lásku než ten, kdo položí život za své přátele.“ – To pro nás udělal Ježíš. V něm poznáváme, že Bůh je Láska. Jak řečeno u předchozí svátosti, materiálem k proměnění je naše hříšnost.

Při zamýšlení nad otázkami, které předchází svátosti smíření, patří pamatovat také na děti, za které mnozí z nás nesou odpovědnost. Orientaci dětí v duchovním životě lze předpokládat na jejich dětské úrovni i když mnohé z nás překvapí svými technickými znalostmi. K dětským vlastnostem patří: prostota, upřímnost, nerozeznávání závažnosti a s tím souvisí i to, že co je pro nás zanedbatelné, je pro ně vážnou věcí. Jsou také velmi zranitelné a tvárné, více schopné víry. Kdo je nezná, tomu se mohou zdát nevyzpytatelné, zatímco rodiče mohou umět v jejich očích číst všechno.

Tyto děti před prvním sv. přijímáním čeká také úkol jít ke sv. zpovědi. Seznámení s touto svátostí, tolik nutnou pro život v tomto světě. Nám dospělým je připomínáno: „Říkáme-li, že jsme bez hříchu, klameme sami sebe a pravda v nás není. ... Říkáme-li, že jsme nezhřešili, děláme z něho lháře a jeho slovo v nás není.“ (1 Jan 1,8.10) On ví, čeho jsme schopni a zná naši slabost. Když se ke svým vinám čestně postavíme a „jestliže doznáváme své hříchy, on je tak věrný a spravedlivý, že nám hříchy odpouští a očisťuje nás od každé nepravosti.“ (1 Jan 1,9)

Toto je realita a šance pro nás všechny, skutečnosti, ke kterým musíme vést děti, za které máme zodpovědnost. Některé se dosud nemusely dopustit žádného hříchu. Vždyť

hříchem rozumíme naše vědomé jednání v rozporu se svým svědomím – totiž s vůlí Boží, na kterou nás upozorňuje, není-li nám známa jinak.

Pro děti je důležité, aby věděly, že hříšná provinění bývají nestejně závažná, aby se nedostaly do zbytečné úzkostlivosti. K té může také vést pomoc s puntičkářským vypracováním co nejdelšího seznamu hříchů před první zpovědí. Ať se připraví uvést, na co si samy vzpomenu a učí se přitom i konkrétnosti – nejen např. „neposlouchal jsem rodiče,“ ale v čem. A není zde nutné všechno, ta povinnost je jen u těžkých hříchů a to včetně jejich četnosti.

I my sami se u všedních hříchů máme zaměřovat především na ty, které jsou překážkou pro náš lepší vztah k Bohu, aby nám zpovědník mohl pomoci radou. Ani ohromě veliké množství lehkých hříchů nemůže dát dohromady hřích těžký. Nahlodávají však pevnost naší vůle těžkého hřichu se nedopustit. Naším úkolem je na prvním místě vztah lásky k Bohu a proto nebojovat se všedními hřichy neodpovídá lásce k němu. Můžeme jich stále více poznávat (s růstem opravdovosti), ale ne se s nimi kamarádit. Tak učit i své děti a stále je učit vidět Boží dobrotu a s ní spojené důvody k lásce a k vděčnosti vůči němu.

Spravedlivý Bůh je pro své děti milosrdným Otcem. Člověka, který se provinil, hned neodsuzuje, ale čeká, zda uzná své chyby a rozhodne se žít lépe. Pak ho povzbudí, potěší, posílí, očistí.

Mons. Jiří Mikulášek, aby přiblížil obraz nebeského Otce, přejíce si, aby děti k němu přicházely jako k útočišti, které potěší, vyprávěl nám příběh o tatínkovi, který stavěl zidku a jeho malém chlapci, který za ním přišel s důvěrnou touhou: „Tati - pomazlit!“ a vztahoval ručky. Otec mu odpověděl: „Teď mám ruce od malty, přijď potom a pak se pomazlíme.“ Chlapec odešel a po chvíli se ozval hrozný křik. V prvním okamžiku tatínek pomyslel na možnost synova padnutí do vápna. Přeskočil rychle zidku, ale to už k němu chlapec běžel s pláčem a nesl v ruce zlomený metr. Hned na sebe žaloval: „Ta-tin-kovi polámal.“ A tatínek si otřel ruce o montérky a hned ho vzal do náruče se slovy: „Neplač! Já vím, žeš nechtěl.“

Odlisný příběh nedávno uvedly zprávy ČT. Pětiletý chlapec doma tajně vzal otcí klíče od auta. Vsedl do něj a sám nastartoval a rozjel se ulicí. Parkující auta při jejím okraji nabourával jedno za druhým a až tátovým autem vrazil do jednoho domu, vystoupil. Sebral se a odešel do parku, aby se před tátou ukryl, protože věděl, že mu ublížil. Tam ho, prý náhodně, objevila policie, která ho předala rodičům. – Rozdílnost příběhů bije do očí. V obou případech jde o velmi malé děti.

Ještě poslední příběh, z dětského prostředí, o němž hovoří „Poklady pod sněhem,“ k doplnění obrazu následku hřichu s dopadem na psychiku: Chlapec Lucien chtěl postrašit malého Daniho, protože se rozhašteřil s jeho sestrou a nenávisť k ní ho přivedla na myšlenky stupňování nepřátelství nekrvavým zlem vůči jejímu bratru, který byl pod její ochranou. Nejprve Danimu pošlapal natrhané kvítky určené pro radost jeho sestry Anety. Pak vzal jeho kotě a hrozil, že ho hodí do propasti. Jenže kotě ho škráblo a on ho tam skutečně pustil. Nepadlo až dolů, zachytl se drápky na okraji strže. Malý Dani ho chtěl stůj co stůj zachránit a vydal se mu před očima Luciena na pomoc. Ten si jen užíval Daniho strachu, který se v okamžiku a v síle děsu, přesunul na něho samého. – Dani se totiž zřítíl dolů. Lucien se za ním ani nepodíval a tak nevěděl, že zůstal na zmrzlé stěně se zlomenou nohou. Utekl a ukrýval se, nechtěje nikomu nic prozradit.. Příběh o boji s hříchem pokračuje a dává mnohá další poučení. Zde si však, vedle stupnice provinění, všimněme hlavně skutečnosti, že stav hřichu nemůže provázet radost, ale jen stres a výčitky. Už to by nás mělo burcovat k tomu, abychom děti správně vedli.

Odvracení se od lásky je často živeno nenávisť, které v pokračování posledního příběhu propadla Daniho sestra. Pro srdce plné nenávisťi nebyla schopna ani v modlitbě vyslovit slovo týkající se odpuštění. Láska chyby druhého zakrývá, ale její opak si přeje, aby byly zjevné všem ostatním. A aby jen druhý vypadal jako viník.

Autor, Patricia M.St. John, v příběhu píše: „*Bůh je láska a modlíme-li se, přibližujeme se lásce a naše nenávisť musí roztát... Bůh odplácí dobré i zlé a je třeba pamatovat, že On miluje toho, koho nenávidíme, právě tak, jako nevinného Daniho.*“

Zdá se nám nemožné, aby Bůh stejně miloval hodného, jako toho, kterého vidíme jako krutého, velice hříšného. Ani nás nenapadne, že by zanedlouho někdo takto mohl vidět i nás nebo naše děti. Týká-li se neštěstí hříchu druhého, nás to nebolí? – To přece není v pořádku a ještě více je chybou postoj, který si přeje provinilci návrat ztrpčít. – Ten se mi přece nemůže rovnat!

V již zmiňovaném podobenství o marnotratném synu otec jedná opačně, obdarovává navrátilce víc, než syna, který poctivě s ním doma pracoval a nic nepromarnil. Tomu se to také nelíbí a uráží se. Otec mu však vysvětluje jako důvod své radosti: „Tvůj bratr byl mrtev a zase žije.“ (Lk 15,32) Něco podobného Ježíš ukazuje i na podobenství o ztracené ovci. V něm pastýř nechal 99 oveček na pustém místě a šel za tou, která se ztratila, tak dlouho až ji našel. Pak ji vzal z radostí na ramena a doma o radosti z nalezení vyprávěl ostatním, chtějíce, aby se s ním radovali.“ K příběhu Pán Ježíš hned dodává: „*Pravím vám, že právě tak bude v nebi větší radost nad jedním hříšníkem, který činí pokání, než nad 99ti spravedlivými, kteří pokání nepotřebují.*“ (Lk 15,7)

Tak toto vše nás má vést ke správnému pohledu na svátost smíření i k láskyplným pohledům na hříšníky kolem sebe. K uvědomění si jakou cenu mají, že jde o všechnu krev Božího Syna a proto s neměňší láskou stojí zato, podílet se na jejich přivedení k Otci, kdyby to mělo být jen modlitbou. Ale svědectví života je pro ně neměňší důležité.

Stavění se na stranu „staršího syna,“ který nic „nepromarnil,“ vede ke vzpouře proti Boží lásce a aniž si to uvědomujeme, zatvrzuje ve zlu. Odsuzování druhého staví překážky vztahu s Bohem.

Hřích prakticky vždy někde způsobí problémy, dříve či později. Představuje prohru. Naproti tomu láska, i když trpí, vítězí nad sebou samým a dosvědčuje štěstí čistého srdce. Má zájem a starost o druhého. Láska a úsilí o dobro vítězí nad zlem.

Abychom si udělali konkrétnější přehled o hříchu, podívejme se zde na to, co je hřích, v čem spočívá smrtelný, jaké jsou účinky hříchu a nakonec jaké jsou účinky svátosti smíření, když se s hříchy rozhodneme udělat konec.

Hříchem rozumíme svobodné jednání člověka, které je v rozporu s vůlí Boží, a člověk si zároveň uvědomuje špatnost svého jednání. K všednímu hříchu Kompendium KKC říká, že se podstatně liší od smrtelného hříchu, když jde o lehkou věc, nebo i závažnou, ale bez plného uvědomění si nebo plného souhlasu.

To, co je skutečně hříšné, obsahuje následující tři zásady:

1. *Špatnost ze strany předmětu.* Předmětem může být i myšlenka a touha. Nemusí vždy jít o viditelný skutek, vždyť *špatnost vychází ze srdce* (srov. Mt 15,18-19). Mějme také na paměti, že nám nemusí být zcela jasné, proč křesťanská morálka označuje to či ono za hříšné, proč je Boží vůle taková a ne jiná. Pokud se člověk o něčem domnívá, že je to špatné, a přesto to udělá, dopouští se hříchu. (A nebyla-li v předmětu špatnost - on mu ji dal.)

2. *Vědomí špatnosti*, které nemusí být ani dokonalé, ale pokud by chybělo úplně, nemohlo by se jednat o hřích.

3. *Souhlas vůle!* a to přímý i nepřímý.

V každém našem hříchu je určitý stupeň našeho odklonění se od Boha kvůli něčemu stvořenému. V podstatě se v něm skrývá nějaká forma naší sebelásky, sobectví nebo pýchy. Základem hříchů je to, že nejsme ochotni podrobit se Boží vůli a žít v podstatné a bytostné závislosti na Bohu.

Těžkého hříchu se dopouštíme v případě přestoupení Božího zákona v důležité věci, zcela dobrovolně a s jasným poznáním. Kompendium KKC 395 ho definuje jako provinění „*s plným vědomím a uváženým souhlasem vykonaný skutek, jehož předmětem je závažná látka.*“

Někdy vyvstane otázka, zda šlo o důležitou věc. Pro hodnocení: kdo pokládal své jednání za hřích těžký, hřešil těžce, i kdyby jinak ve skutečnosti šlo o hřích lehký. Kdo však netušil, že nedovolený čin patří mezi hříchů těžké, dopustil se jen lehkého. Tak se může stát i v silném rozrušení.

Při rozpacích mezi dvojí volbou, kde si nejsme jisti v otázce hříšnosti, máme povinnost se poučit, a není-li to možné, tak volit podle svého úsudku bezpečnější cestu.

Účinky hříchu jsou:

u všedních: - zasloužíme si časné očištné tresty;

- podle velikosti i velikost urážení Boha (neposlušností k jeho lásce);
- oslabení ve schopnosti pravé lásky;
- zranění přirozenosti člověka;
- impuls k růstu nezřízené náklonnosti ke stvořeným dobrům;
- brání duši dělat pokroky ve cvičení ctností;
- brání v konání mravního dobra;
- narušení lidské solidarity (porozumění, soudržnosti, souladu mezi lidmi).

u těžkých navíc: - vede k věčné smrti pekla, pokud se člověk neobráť;

- zbavuje posvěcující milosti;
- poškozují společenství církve, k níž hříšník patří (čest, jednotu..);
- ničí lásku.

Účinky svátosti smíření jsou: smíření s Bohem

- odpuštění hříchů;
- odpuštění věčného trestu (pro smrtelný hřích) a zčásti časných trestů (-následky hříchu);
- znovunabytí stavu milosti;
- smíření s církví;
- pokoj a klidné svědomí;
- útěcha ducha;
- růst duchovních sil pro křesťanský boj.

„TVÁ VÍRA TĚ ZACHRÁNILA, JDI V POKOJI!“ (Lk 7, 50)

To jsou slova, která řekl Pán Ježíš kající hříšnici v domě farizeje Šimona, kterému pravil: *„Její mnohé hříchy jsou jí odpuštěny, protože projevila velikou lásku. Komu se málo odpouští, málo miluje.“* (Lk 7,47)

Žít ze svátosti smíření představuje život obnovený radostí pro přátelství s Bohem. Žít nejen v milosti a pohodě, ale i v dalším duchovním růstu. Znamená to také žít s obnoveným elánem, na základě svého rozhodnutí, podle pravidel daných Bohem z lásky. K životu z této svátosti patří i pamatování na své předsevzetí a s novou silou Ducha sv. rozvíjení vztahu s Bohem.

Využívání rad zповědníka je dalším přínosem svátosti zповědi.

K životu ze svátosti smíření patří i vděčnost za tuto svátost spásy, kterou žádný z nás není schopen patřičně projevit a každý se budeme znovu ocitat v léčkách hříchu; avšak s Boží milostí je snadnější mu vzdorovat. Možnost vděčnosti se nám však nabízí v jedinečné šanci – důstojně ji uskutečnit s Kristem a v Kristu, v centru mše svaté. Jen jeho děkování Bohu za mou spásu je důstojné a já mám mít v něm podíl. Tato účast, prolínající tajemstvím Eucharistie, je minimem, které je nutno neopomíjet. Je však i maximem, které může člověk i se všemi svými obětmi (při proměňování ve mši) Bohu předložit. Z vděčnosti za tento vztah, povyšující a převyšující všechno ostatní, se můžeme i snadněji chránit před hříchem.

Pán Ježíš, když slovy: „Kdo z vás je bez hříchu, první hod' na ni kamenem!“, osvobodil cizoložnici z rukou těch, kteří ji chtěli kamenovat, jí řekl: *„Jdi a už nehřeš!“* (Jan 8,11)

Podobně tomu, kterého uzdravil u rybníka Bethesda řekl: *„Hle, jsi zdrav. Už nehřeš, aby tě nepotkalo něco horšího.“* (Jan 5,14) Z toho máme vidět, jak na každém z nás Spasiteli záleží, abychom zanechali hříchů, neboť setrvávat v jejich stavu je horší než tělesné neduhy – protože ohrožuje štěstí naší věčnosti. Mějme v tom posilu pro víru, naději a lásku, které jsou ctnostmi, vítězíci nad hříchem.

Impuls k větší pokoře nám přináší každé zpytování svědomí. Ctnost pokory je potřebnou ctností pravdy – jaký ve skutečnosti jsem. Neměli bychom zapomínat na vlastní sebekontrolu. Je doporučováno denní zpytování svědomí – večer, takový zpětný pohled na uplynulý den, co se týče správnosti našeho jednání. Takový způsob uvědomění si svých nedostatků před Bohem vede i k výchově svědomí.

„Mravní svědomí, přítomné v nitru osoby, je úsudek rozumu, který člověku ve vhodnou chvíli ukládá, aby konal dobro a vyhýbal se zlu. Jeho prostřednictvím člověk poznává mravní hodnotu konkrétního skutku, který se chystá vykonat nebo již vykonat, a umožňuje mu nést za něj odpovědnost. Naslouchá-li moudrý člověk mravnímu svědomí, může slyšet hlas Boha, který k němu mluví.“ (Kompendium KKC 372)

Správné nastavení svědomí je hodně pro nás důležité pro k rozeznávání dobra a zla. Jeho činnost je spojena se schopností našeho rozumového uvažování. Tento důležitý činitel v lidském úsudku nás může někdy i klamat, a proto je zapotřebí správně jej nasměrovat soustavnou výchovou a správným poučením. Svědomí klame tehdy, vychází-li z nesprávných zásad, které vedou k chybným závěrům. Je-li příliš volné a omlouvá-li přestupky, je laxní a bude omlouvat stále větší přestupky, až přestane varovat úplně. Jeho opakem je svědomí skrupulózní, které vidí hřích všude. Jemu pomůže jen důvěra a poslušnost k stálému zповědníkovi.

P. Marcel Javora v jedné ze svých přednášek upozorňoval na důležitost svědomí po duši, přirovnáním významu mozku pro tělo. Mozek, nezbytný pro život těla, nám zpracovává vstupní informace a podobně pracuje svědomí pro duši. Obojí je pro náš život nezbytné. Jedno pro tělo, druhé pro duši. Bez nohy žít můžeme, ale bez mozku ne.

Obdrželi jsme Boží milost a dostává se nám jí v hojnosti. Svatý Jan v ke konci Prologu ukazuje na Krista plného milosti a pravdy, dokonce říká: „Z jeho plnosti jsme byli obdarováni my všichni milostí za milostí.“ (Jan 1,16) – platí to při přijímání všech svátostí a souvisí to s životem z nich. Proto bude tomuto tématu věnována závěrečná část.

SLAVENÍ SVÁTOSTI ODPUŠTĚNÍ

*„Konkrétní způsob, jakým církev vykonávala tuto moc přijatou od Pána, prodělal během staletí mnoho změn. V prvních staletích bylo smíření křesťanů, kteří se dopustili zvláště těžkých hříchů po svém křtu (například modloslužby, vraždy nebo cizoložství), vázáno na velmi přísnou kázeň, podle níž kajícíci museli konat veřejné pokání za své hříchy, často dlouhá léta, než dosáhli smíření. ... Svátost se od té doby provádí diskrétnějším způsobem mezi kajícím a knězem. Tato nová praxe předvíдалa možnost opakování, a tak otevírala cestu pravidelnému přijímání této svátosti. Umožňovala zahrnout do jediného **slavení** svátosti odpuštění těžkých i lehkých hříchů. A toto je v hrubých rysech způsob pokání, který církev užívá dodnes.*

*Skrze změny, které během staletí zaznamenala kázeň a **slavení** této svátosti, lze rozpoznat tutéž základní strukturu. Tvoří ji dva rovnoměrně podstatné prvky: na jedné straně činy člověka, který se obrací pod vlivem Ducha svatého: totiž lítost, vyznání a zadostiučinění; na druhé straně Boží působení prostřednictvím zásahu církve. Církev, která skrze biskupa nebo své kněze uděluje jménem Ježíše Krista odpuštění a stanoví způsob zadostiučinění, prosí také za hříšníka a koná s ním pokání. Tak se hříšník uzdravuje a zapojuje do církevního společenství.“ (viz KKC 1447 -1448)*

Vlastní svátost má tři části: lítost, vyznání s rozhřešením kněze a zadostiučinění. (srov. KKC 1491) Úkonům, konaným ze strany kajícího, předchází zpytování svědomí a opravdové předsevzetí, proto nám v náboženství bylo vštěpováno pět částí, jako prstů na ruce.

Otázky pro zpytování svědomí před sv. zpovědí

Můžeme je začít otázkou po vlastní opravdové touze prožít radostné obnovení a upevnění vztahu s Bohem, která je opakem pocitu povinného břemene – jako nepříjemné odkládání hříchů. Tato touha je důležitá jak pro opravdovost, tak pro otevřenost se Bohu. Hovor ve zpovědnici je hovorem s milujícím Bohem, kterého jsme uráželi každým hřichem i když ho zde plnomocně zastupuje kněz – člověk (vázaný zpovědním tajemstvím jako svědek našeho rozhovoru s Bohem). Ten je také zástupcem církve, kterou jsme rovněž poškozovali svými hříchy. Je osobou poslanou, jako „soudce,“ zprostředkovávat Boží odpuštění, které Bůh sám skrze něj uděluje.

Odpuštění ale má určité podmínky, zejména upřímnost a pro pokoj v duši se ve svém zpytování na prvním místě ohlédnou po minulých zpovědích, abych, pokud v nich něco nebylo v pořádku, to na začátku zpovědi hned uvedl.

Zahledím se zpět na život uplynulý od poslední zpovědi – co v něm bylo nesprávného bez nějaké pomůcky. Budu vycházet z toho, k čemu jsem byl povolán, co bylo mými úkoly před Bohem? V čem jsem se odlišil od toho, co jsem měl pro vztah s Bohem udělat? – tyto věci si potřebuji ujasnit, abych lépe viděl jaký můj život doopravdy byl a co v něm bylo (do jaké míry závažnosti) nesprávného, vzhledem ke směrnicím daným Bohem. Nakonec můžeme nahlédnout do zpovědního zrcadla, na co nás ještě upozorní.

Nejdříve však začneme modlitbou k Duchu sv. – Duchu Lásky.

Můžeme vlastními slovy, např.: „Duchu svatý, osvit' mě, abych své hříchy poznal, abych jich srdečně litoval, upřímně se z nich vyzpovídal a doopravdy se polepšil.“

Nebo použít nabízenou níže. Končit své zpytování budeme opět modlitbou, a to lítostí. – obě modlitby zde uvedené jsou jako vzor z brožurky „Příprava k svaté zpovědi, vydané ČKCH 1974, která byla předtím vydávána v Římě:

„Bože, Otče nebeský, jsi vševědoucí a znáš mě dokonale. Voláš mě, abych zkoumal svůj život před tebou a poznal se tak, jak ty mě znáš a vidíš. Tvůj Syn Ježíš Kristus mi svým lidským životem ukázal, jak mám žít já, který nesu jeho jméno - křesťan. Osvět' svým Duchem můj rozum, abych se poznal. Dotkni se mého srdce, abych svých hříchů litoval. Daruj mi statečnost a pokoru, abych se upřímně vyznal. Pohni mou vůlí, abych svá předsevzetí dokázal uskutečnit. Dej mi nadšení pro spravedlnost a dobro.“

K lítosti:

„Bože, lituji všech svých hříchů. Zasloužil jsem za ně trest, ale ty mi nabízíš svou lásku. Je mi líto mých provinění, protože jsem tě jimi urážel. Chci se bránit hříchu a vyhýbat se i příležitosti k němu. Bože, buď' milostiv mně hříšnému. Dej mi sílu a ved' mě. Můj Bože, stojím před tebou s mnohými hříchy, chybami, nedostatky, a chci jich upřímně litovat. Potřebuji k tomu tvou lásku a pomoc. Odpusť' mi i ty hříchy, které si dosud neuvědomuji, a dej, ať je poznám. Svěřuji ti lidi, kterým jsem ublížil. Kéž bych jim to uměl s tvou pomocí vynahradiť větší láskou a pozorností. Otče, vezmi nás všechny do své ochrany. Pomoz mi, abych se dobře vyzpovídal, abych se stal lepším. Bez tvé pomoci bych to nedokázal.“

Smiluj se nade mnou, Bože, pro své milosrdenství, pro své velké slitování zahlad' mou nepravost. Smyj ze mne úplně mou vinu a očist' mě od mého hříchu. Neboť já svou nepravost uznávám, můj hřích je stále přede mnou. jen proti tobě jsem se prohřešil, spáchal jsem, co je před tebou zlé, takže se ukáže, jak je tvůj rozsudek spravedlivý, že jsi bez úhony ve svém soudu. Stvoř mi čisté srdce, Bože! Obnov ve mně ducha vytrvalosti. Neodvrhuj mě od své tváře a neodnímej mi svého svatého ducha. Vrať mi radost ze své ochrany a posilni mou velkodušnost. (Ž 50, 3—6. 12—14)“

Pán Ježíš podstatu desatera vyjádřil slovy: „Miluj Hospodina, Boha svého, celým svým srdcem, celou svou duší a celou svou myslí. Druhé je mu podobné: Miluj svého bližního jako sám sebe“ (Mt 22,37.39).

Naplněním zákona je láska. Důležitost lásky je pro nás vysoká i proto, jak říká Hermann Hesse: „Zlo se vždy rodí tam, kde schází láska.“ – proto kritická místa musíme zavčas objevit a s pomocí Boží, třeba právě dle rady zpovědníka, řešit.

Při zpytování svědomí budeme hledat nedostatky lásky v našich vztazích. Na **Desatero Božích přikázání** se prakticky můžeme dívat jako na deset širších oblastí vztahů, jejichž základem je láska k Bohu a láska k bližnímu:

Láska k Bohu - celým svým srdcem.

1. V jednoho Boha věřiti budeš.– Obsahuje oblast víry v Boha, projevované ve vztazích.
2. Nevezmeš jména Božího nadarmo. – Obsahuje oblast osobního vztahu k Bohu (s patřičnou úctou) i ke všemu svatému.
3. Pomni, abys den sváteční světil. – Obsahuje oblast vztahu k Bohu zejména ve dnech, které Bůh určil pro hlubší společenství s ním.

Láska k bližnímu ...:

4. Cti otce svého i matku svou, abys dlouho živ byl a dobře ti bylo na zemi. – Obsahuje oblast vztahu ve vlastní rodině.
5. Nezabiješ. – Obsahuje celou oblast vztahů k ostatním lidem i k sobě.
6. Nesesmilníš. – Obsahuje vztahy k oblasti sexuality.
7. Nepokradeš. – Obsahuje oblast vztahy k majetku.
8. Nepromluvíš křivého svědectví proti bližním – Obsahuje vztahy k pravdivosti a cti.
9. Nepožádáš manželky bližního svého. – Obsahuje oblast vztahu ke stabilitě rodiny a k věrnosti. (Toto přikázání se ve zpovědních zrcadlech spojuje s 6.)
10. Nepožádáš statku bližního svého – Obsahuje oblast vztahu ke spokojenosti druhých, zejména k oblasti nezbytných potřeb. (Toto přikázání se ve zpovědních zrcadlech spojuje se 7.)

/ Samostatně nebývají uváděny ani hlavní hříchy a církevní přikázání, na které nutno pamatovat a jsou zde proto citována ve slovech KKC 2042-2043 (z r.1995): /

„1. přikázání (účastnit se v neděli a v zasvěcené svátky celé mše svaté) požaduje od věřících, aby se zúčastnili eucharistické oběti k níž se shromažďuje křesťanské společenství v den, který připomíná zmrtvýchvstání Páně.

2. přikázání (vyzpovídat se ze svých hříchů alespoň jednou za rok) zajišťuje přípravu na eucharistii prostřednictvím přijetí svátosti smíření, kterou pokračuje dílo křestního obrácení a odpuštění.

3. přikázání (přijmout tělo Páně alespoň ve velikonoční době) zaručuje minimum v přijímání těla a krve Páně ve spojení s velikonočními svátky, pramenem a středem křesťanské liturgie.

4. přikázání (světit zasvěcené svátky) doplňuje zachovávání neděle účastí na hlavních liturgických svátcích ke cti tajemství Pána, Panny Marie a svatých.

5. přikázání (zachovávat stanovené posty) zajišťuje prostor pro askezi (*odříkání*) a pokání, které nás připravují na liturgické svátky; přispívají k tomu, abychom dovedli získat nadvládu nad svými pudy a svobodu srdce. Věřící jsou také povinni přispívat na hmotné potřeby církve, každý podle svých možností.“ (KKC 2042-3)

Pohled do zpovědního zrcadla podle Desatera:

1. V jednoho Boha věriti budeš.– Oblast víry v Boha, projevované ve vztazích.

Prvním přikázáním Bůh chce, abychom jej správně poznali, nezaměnili ho za službu soudobým božstvům (nedávali přednost věcem), ale vytvořili si k němu správný vztah důvěry a lásky, který by byl základem pro náš život.

Žil jsem jako bez víry v Boha? (konkretizuj čím). – Vzdal jsem se naděje na dobro od Boha a žil (... míry) v zoufalství? - Věřil jsem horoskopům a pověřám? jednal podle nich? - Měl jsem odmítavý postoj k autoritě a učení církve? (konkretizuj) -

Pohled na tři ctnosti: víru, naději a lásku, má nám dopomoci vidět zde další otázky.

2. Nevezmeš jména Božího nadarmo. – Oblast osobního vztahu k Bohu, k svatým věcem.

Bůh nás vede k tomu, abychom ho respektovali jako živého Boha i když chce, abychom ho viděli pohledem dítěte, přibíhajícího k milujícímu Otci; a naše slova aby byla požehnáním.

Zakrýval jsem nějakou nespravedlnost pláštěm zbožné řeči? - Klel jsem? - Ve hněvu či lehkomyšlně jsem vyslovoval svatá jména? - Pohrdal jsem mší svatou nebo svátostmi? - Křivě či lehkomyšlně jsem přísahal? - Žil jsem bez modlitby? (Proč? A jak dlouho?) – Byl jsem vědomě lehkomyšlný v úsilí o stálý vztah s Bohem?

Revize mé představy o Bohu, pomůže vidět další otázky.

3. Pomni, abys den sváteční světil. – Oblast vztahu k Bohu zaměřená k hlubšímu společenství s ním v ustanovené dny.

Sváteční den je určen pro společenství lásky a posílení člověka. Jde o den, který Bůh určil k radosti ze společenství s ním a mezi sebou navzájem.

Nešel jsem v neděli na mši svatou, ač jsem měl možnost? (Zde patří uvést kolikrát nebo o jak dlouhé období se jednalo!) - Bez vážných důvodů jsem v neděli chodil na mši svatou pozdě? - Nezachovával jsem nedělní klid a výdělečnou práci jsem porušoval sváteční den? (nevztahují se sem nezbytné služby, např. v nemocnici, ale zase spadá těžká práce na vlastním domku, zaměstnávání a nucení k nedělní práci druhých). – Měl jsem snahu o správné prožívání mše svaté včetně pozornosti k Božímu slovu? -

Posouzení mého vztahu k Eucharistii, k Božím milostem, ke společenství církve i svých blízkých mi pomůže vidět další otázky.

4. Cti otce svého i matku svou, abys dlouho živ byl a dobře ti bylo na zemi. – Oblast vztahu v rodině.

V tomto přikázání Bůh bere v ochranu autoritu rodičů i vychovatelů a zároveň mu jde o dobro jejich svěřenců. Povinnost úcty a projevování lásky nepřestane platit nikdy. Závaznost poslušnosti vůči rodičům v dospělosti padá. Přední místo v životě dostává manželský partner. Rodičovská láska k dětem má být obrazem Boží lásky k lidem.

Nebyl jsem vůči rodičům (nebo i představeným) drzý, hrubý, vzdorovitý či urážlivý? - Neposlechl jsem je v závažné věci? - Dělal jsem naschvály? - Odepřel jim pomoc, když ji pro stáří či nemoc potřebovali? - Brojil jsem proti nadřizeným či zesměšnil je? - Nedbal jsem

na potřebu náboženské výchovy nebo i na další potřeby svých dětí? (rozhovory, včasná poučení) – Nezanedbával jsem jejich výchovu ke skromnosti, potřebné kázni a sebeovládání? – Nevybočil jsem ze správného směru výchovy přílišnou shovívavostí, nebo naopak bezcitností a nespravedlivostí? Trpěl jim špatné jednání, řeči, špatnou společnost? - Nedával jsem špatný příklad? – Neřešil rozpory s partnerem před dětmi? — Nerespektoval jsem potřebu jednotné výchovy? - Nedbal jsem na dostatečný čas pro rodinu? –

Zde k doplňujícím otázkám může vést důraz apoštola Pavla, že muž má milovat svou ženu jako Kristus svou církev (obětoval se za ni, posvětil ji...) a vztah ženy k muži má být podobný vztahu církve ke Kristu. (viz Ef 5,21-33)

5. Nezabiješ. – Obsahuje celou oblast vztahů k ostatním lidem i k sobě.

V tomto přikázání jde o vztah ke všemu Božímu stvoření. Bůh bere v ochranu lidskou důstojnost, která spočívá v tom, že člověk byl stvořen k obrazu Božímu. Zde je dán důraz na lásku ke všem bližním, ale i na odpovědnost za život a zdraví vlastní. Závažnost nedostatku lásky mezi lidmi je patrná z Ježíšových slov: „kdo se hněvá na svého bratra, bude vydán soudu; kdo snižuje svého bratra, bude vydán radě; a kdo svého bratra zatracuje, propadne ohnivému pecku.“ /Mt 5,22/.

Vždy jsem ve svých bližních neviděl bratry, na kterých by mi zaleželo stejně, jako na sobě? (konkretizuj nedostatky lásky vůči jim; pro zpověď však použij jen významnější, na co si chceš dát větší pozor) – Nechtěl jsem někomu odpustit? – Nenáviděl jsem a hněval se? (hněv je udáván i jako stav uchopování moci nebo její vnucování) – Napadl jsem někoho? (fyzicky, v hádkách, vyvoláním sporu?) – Mám na svědomí úmyslnou smrt druhého? (může jít o podnět k sebevraždě, eutanazii nebo k vraždě počaté lidské bytosti – potratu, nepodílel jsem se na tomto hříchu? –pro závažnost konkretizuj a uveď i kolikrát) – Pokusy týkající se embryí a umělá oplození jsou příčinou usmrcení vždy dalších klíčících životů; provinil jsem se zde myšlenkami slovy či skutky? - Snažil jsem se někoho zranit zlým slovem nebo po tom toužil? – Řídil jsem dopravní prostředek pod vlivem alkoholu? — Měl jsem něco společného s drogami? (škodil jimi sobě, nabízel je druhým apod.) – Byl jsem neohledupný jako kuřák? – Hřešil jsem nadměrnou požívačností? (do obžerství patří vyhledávání drahých požitků, které nejsou potřebným zabezpečováním života, je třeba pamatovat na hladovějící a trpící nedostatkem) – Riskoval jsem? – Dával pohoršení? - Zapříčinil jsem znečištění vážně ohrožující životní prostředí? - Týral jsem zvířata? -

Připomenutí si, že v každém bližním mám vidět Krista, kterému mám v těchto lidech sloužit, mi pomůže vidět další otázky.

6. Nesesmilníš. – Vztahy k oblasti sexuality. - A 9. přikázání „Nepožádáš manželky bližního svého“. – Oblast vztahu ke stabilitě rodiny a k věrnosti. (Jsou viděny jako příbuzné oblasti, proto téma pro zpytování bývá spojeno.)

Mravní čistota, o kterou v těchto přikázáních jde, je podřízená tělesným silám lásce k Bohu a k bližnímu podle stavu, ve kterém žijeme. Obě přikázání se dotýkají oblasti manželství a předávání života a Bůh, konkrétně 9., dal k ochraně stability rodin.

Nezajímal jsem se o křesťanské informace k oblasti sexuality nebo k nim měl pohrdavý postoj? — Toužil jsem po nedovoleném pohlavním vzrušení, šlo o představy, pohledy, četbu nebo jiné projevy? - Dopouštěl jsem se sebeukájení? - Provinil se neslušnými řečmi a uvolněným chováním, sváděním druhých? - Měl jsem pohlavní styk mimo manželství? (Zde nutno uvést přibližný počet a o koho se jednalo. Zda o svobodného partnera nebo o takového,

kteřý má rodinu. Pokud šlo o osobu stejného pohlaví, tak to rovněž.) - Zavínil jsem rozvod? - Žil jsem v partnerství bez závaznosti manželského svazku? (byl uzavřený jen na úřadě?) – Vyhledával jsem zvrácenosti v pohlavním životě? – Nerespektoval jsem city a obtíže manželského partnera? - Používali jsme antikoncepční praktiky? (zvláštní závažnost je u abortivních prostředků jako Dana a některých druhů hormonálních pilulek). - Ze sobeckých důvodů jsem odmítal početí dítěte? - Nedodržel jsem manželský slib úcty, lásky a věrnosti? (Nevěrnost neznamená jen skutečně cizoložství, ale i myšlenky, které předcházejí. -srov. Mt 5,28). –

Správně se orientovat v morální a mravní oblasti napomáhá správná výchova svědomí, časté přijímání svatých svátostí, příklady ze života svatých, ke správné orientaci mladým párům může posloužit kapitola: „Sexualita ve světle katolické morálky“ v knize téhož autora „Bůh je láska,“ zaměřená na přípravu snoubenců a obnovu manželství. Otázky, týkající se vztahů, si pak můžeme klást s ohledem na ctnost čistoty podle svého stavu.

7. Nepokradeš. – Oblast vztahu k majetku. - A 10. přikázání „Nepožádáš statku bližního svého“ – Oblast vztahu ke spokojenosti druhých, zejména jde o sociální a ekonomickou nerovnost, při níž se chudí stávají stále chudšími a bohatí bohatnou. (Jsou zde viděny příbuzné oblasti a téma pro zpytování bývá proto spojeno.)

Tato přikázání se týkají otázek překonání chtivosti a nepřejčnosti, tedy sobectví, které je v protikladu projevům lásky. Bůh bere v ochranu právo na poctivý majetek. Co se neprávem získá na majetku, ztrácí se na klidném svědomí. Kdo kradl, loupil a chce od Boha odpuštění, musí závažně škody nahradit. Při zpovědi je třeba říci aspoň přibližnou hodnotu. Touha po cizím nemůže přinést radost a člověka ničí jedem zvaným závist.

Vědomě jsem se podílel na distribuci nakradených věcí? - Poškodil jsem cizí majetek? - Zacházel jsem se svěřenými věcmi nešetrně a nehospodárně? - Požadoval jsem přemrštěnou cenu za práci? - Při prodeji zboží jsem podváděl, žádal přehnanou cenu, či nepřiměřené úroky z půjčky? - Dosud jsem škodu nenahradil? - Nezaplatil dluh? - Se svým majetkem jsem jednal nešetrně? (ve hrách, sázkách, zbytečným utrácením).- Využíval jsem nouze bližního? - Připravil jsem druhého o práci nebo o byt? - Byl jsem lakomý? (P.Piřha označuje lakomství za „nenáležitě užití a podstatné neužití hmotných či duchovních hodnot, kterými vládeme.“) - Byl jsem nespokojen se svými schopnostmi nebo majetkem a druhému záviděl? (závist často bývá v doprovodu předchozího závažného hříchu lakoty; zde však jde o touhu vyrovnat se bez námahy těm, kdo mají, umí, či více znamenají) – Byl jsem líný? (nutno konkretizovat, může jít o netečnost, určitou nadřazenost a žití na úkor druhých v pohodlí; zpochybňování práce druhých, upřednostňování nudy před vlastní užitečností). -

K doplňujícím otázkám může napomoci i zlaté pravidlo: „Co nechceš, aby ti činili druzí, nečiň ani ty ...“

8. Nepromluvíš křivého svědectví proti bližním. – Oblast vztahů k pravdivosti a cti.

U tohoto přikázání jde o ochranu před škodlivým posuzováním, které pokřivuje charakter. Bůh bere v ochranu čest každého člověka. Pravdomluvnost a upřímnost je zvlášť potřebná v manželství, protože bez nich se vytrácí důvěra a láska.

Lhal jsem, přetvářel se, klamal? (je potřeba konkrétní uvedení, závažnost následků.) - Neříkal jsem vždy plnou pravdu, přizpůsoboval jsem si ji? - Křivě jsem druhé posuzoval či neprávem podezřival? - Rád jsem poslouchal řeči o cizích chybách a bez důvodu je šířil dál? - Sváděl na druhého vlastní provinění? - Pomlouval jsem? - Ztrpčoval jsem druhým život

bezohlednými řeči, kritikou? - Lichotil jsem neupřímně? - Vyzradil jsem svěřené tajemství? - Nenapravit jsem dosud škodu způsobenou lží nebo nactiutrháním? – Nebyl jsem ochotný stát na straně pravdy? (dovědět ji) - Byl jsem pyšný? (nutno konkretizovat onu existenciální lež o sobě samém, která se projevuje zveličováním vlastního významu, nadřazeností nebo na druhé straně i předstíráním ubohosti za účelem získání výhod a služby od druhých, zneužívání solidarity, mezer v zákonech a jako zvláštní případy pýchy uvádí P. Piřha i citové vydírání) –

Ve světle ctivosti upřímnosti a cti můžeme vidět další otázky zaměřené na prospěch lidského soužití.

Lítost.

Je první z hlavních částí této svátosti a je nezbytná pro odpuštění hříchů. Lítost je především věcí vůle i když při dokonalé lítosti se někdy otevírají stavidla citu (př. kající žena, jenž slzami omývala Kristu nohy a utírala vlasy –(Lk 7,38) nebo pláč Petra). Láska je cit a milujeme-li Boha opravdově, pak vědomí našeho vlastního podílu na Kristově utrpení i naše urážka Boha nás přivádí k očisťující lítosti, nemůžeme zůstat lhostejní. Pro dokonalou lítost stačí odpor k hříšnému skutku z uvedených důvodů, že jsme jím zranili Boží lásku, že byl urážkou Boha.

Odpuštění ve sv. zpovědi je podmíněno „lítostí,“ která může být i nedokonalá, která se týká pouze přerušeno vztahu s Bohem pro trest, který jsme si zasloužili. Tato by však bez rozhršení byla neúčinná. Lítost znamená uvědomění si a uznání špatnosti hříšného skutku a distancování se od něho (prakticky odřeknutí se zlého a toho, co k němu vede)- tedy hlavní krok k obrácení. Podstatnou součástí je zde i konkrétní **předsevzetí** jak čelit náklonnosti ke hříchu (rozhodnutí k úsilí vymanit se z ní) a snaha případnou zaviněnou škodu napravit. Prakticky předsevzetí se týká toho, co se rozhodují udělat pro zlepšení svého vztahu k Bohu. Volím při něm ale takové kroky, které odpovídají mým schopnostem.

Vyznání.

Zpověď začínáme přijetím požehnání od kněze, při kterém uděláme kříž. Dále je vhodné začít např. slovy: „Vyznávám se Bohu i vám, otče, že od poslední sv. zpovědi...(jenž byla) jsem se dopustil těchto hříchů“:...

Pokud někdo měl vážné nedostatky při předchozí svátosti smíření, tak je uvede. Zdůrazníme těžká provinění počtem. Lehké hříchy není nutné vždy všechny vyznávat, jejich odpuštění se nám dostává i při zbožném prožití mše svaté, to ale neznamená, že nemá význam o nich hovořit. Zaměříme se především na ty, které mohou vést k ohrožení stavu milosti, s nimiž chceme obzvlášť bojovat. Pokud je nám ohledně nich něco nejasné, promluvíme o tom před ukončením zpovědi. Vyznání je vhodné zakončit slovy: „To jsou mé hříchy, upřímně jich lituji a chci se snažit být lepší.“

Pak vyslechneme kněze, který mimo jiné nám určí jako zadostiučinění (-pokání) nějaký dobrý skutek, většinou modlitbu nebo zamyšlení se nad úryvkem v Bibli. (Pokud by nám v úkolu něco nebylo jasné nebo se jevílo nesplnitelné, je to zapotřebí hned říct.) Nakonec kněz, z Kristova pověření, udělí rozhršení slovy: „**Uděluj ti rozhršení ve jménu Otce i Syna i Duchu svatého.**“ Zde se opět požehnáme znamením kříže a odpovíme: Amen. Kněz zakončí slovy: „Dobrořečme Pánu! Jdi v pokoji.“

Zadostiučinění – jde o povinnost vykonání skutku určeného zpovědníkem.

Zpovědník je vázán neobyčejně přísnou povinností mlčet. Pro závaznost zpovědního tajemství neexistuje žádná výjimka, pokud jde o opravdovou zpověď. Toto tajemství se vztahuje i na ty, kteří by zpověď, která by byla třeba příliš hlasitá (u špatně slyšících), náhodou zaslechli. Pokud by zpověď (např. v nemocnici) nebylo možné konat bez blízké přítomnosti dalších osob a mohlo by jít o nějaké vyjádření, lze zde zpověď vykonat i s pouhým jmenováním nějakého méně podstatného hříchu a nevyslovené, ale litované smrtelné hříchy budou zpovědníkem odpuštěny, takže nemocnému bude moci udělit i další svátosti. Pokud se však nemocný uzdraví a navrátí domů, tak by měl při další zpovědi o oněch smrtelných hříších, odpuštěných za výjimečné situace bez jmenování, říci.

Není to ojedinělý případ, kdy se kající vrací k již dříve odpuštěným hříchům. Tím druhým je tzv. generální sv. zpověď, která je doporučována před nějakou mimořádnou událostí, jako je přijetí některé z dalších svátostí, které bývají jednou za život. Před biřmováním, zejména předcházel-li mu výrazné obrácení, před vstupem do manželství či přijetí kněžství. Každý velký a závažný krok, kterým začínáme nový život (či končíme určitou minulost) můžeme začít generální sv. zpovědí, tj. novým olitováním chyb minulosti, vyznáním starých (i odpuštěných) urážek Boha, s určitým definitivním odloučením se od nich, s rozejitím se s náklonností k nim. Taková generální zpověď je potřebná, pokud např. dřívější zpověď nebyla v pořádku (platná) pro nějaké zamlčení nebo šlo o „vynucenou“ před sňatkem a později došlo k obrácení. Boží milosti jsou pro nás dosud stále připraveny – ale naše možnost návratu končí smrtí. - A ta může přijít zcela nečekaně.

Odpustky

představují odpouštění časných trestů za hříchy, jejichž vina byla již zhlazena. Jde o odpouštění, které náležitě připravený věřící získává za určitých podmínek za pomoci církve, které jako služebníci vykoupení přísluší rozdělovat a používat poklad zadostiučinění Krista a svatých.“ „Odpustek je částečný nebo plnomocný podle toho, zda částečně nebo úplně osvobozuje od časného trestu za hříchy.“ „Každý věřící může získat ... odpustky buď sám pro sebe, nebo pro zemřelé na způsob přímluvy.“ (KKC 1471)

Tuto praxi vysvětluje katechismus s připomenutím, že hřích má dvojí následek. Těžký hřích nás zbavuje společenství s Bohem, a tím nás činí neschopnými dosáhnout věčného života; být zbaven věčného života se nazývá „věčný trest“ za hřích. Na druhé straně každý hřích, i všední, vyvolává zhoubné lpění na tvorech, které musí být očištěno, buď zde na zemi, nebo po smrti, ve stavu, jenž se nazývá očištec. Toto očišťování zbavuje toho, co se nazývá „časný trest“ za hřích. Tyto dva tresty nelze pojímat jako nějaký druh pomsty, kterou Bůh postihuje hříšníka zvenčí, nýbrž jako důsledky vyplývající ze samé podstaty hříchu. Obrácení, jež pochází z vroucí lásky, může dosáhnout naprostého očištění hříšníka, takže už nezůstává žádný trest.“ (KKC 1472)

Církev může získání odpustků zprostředkovávat na základě moci svazovat a rozsvazovat, udělené Kristem. Jde o další projev milosrdné Boží lásky.